

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Затверджено рішенням
вченої ради економічного
факультету
прот. № 1 від 01.09.2020 р

Рекомендовано на засіданні
кафедри Управління
державними і корпоративного
фінансами
прот. № 1 від 27.08.2020 р.

**ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

Силабус

2020/2021 навч. рр.

Галузь знань	– 07 «Управління і адміністрування»
Спеціальність	– 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»
Освітні програми	– «Управління фінансами, банківська справа і страхування» «Управління фінансами та трейдинг на світових фінансових ринках»
Освітній рівень	– перший (бакалавр)
Кількість кредитів ЄКТС	– 4 (120 годин)

Спікер курсу – Масалигіна В.В (канд. економ. наук, доцент)
Контакти: 38 (057) 730-10-94, e-mail: masalugina@kart.edu.ua.

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу –
<http://rasp.kart.edu.ua/>
Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>
Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Оцінка фінансового стану підприємства як наука розвивалася від найпростішої форми комерційних рахунків до сучасних систем дослідження фінансової звітності. В умовах ринкової економіки така звітність господарюючих суб'єктів стає основним засобом комунікації і найважливішим елементом інформаційного забезпечення фінансового аналізу. Не є винятком із цього й Україна. Кожне підприємство залізничного транспорту потребує додаткових джерел фінансування, а це можливо за умови інтеграції економіки України в світову економіку.

Результативність керування підприємством значною мірою визначається рівнем його організації і якістю інформаційного забезпечення.

Фінансовий аналіз дозволяє сформувавши основу для розробки дієвої фінансової політики підприємства, підвищення ефективності його господарської діяльності, мінімізації та усунення недоліків при прийнятті управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів.

Курс «ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ» є складовою циклу професійних дисциплін які вивчаються на IV курсі університету та орієнтоване на засвоєння слухачами бакалаврських програм сучасної дієвої фінансової політики підприємств залізничного транспорту на підставі нових концепцій та програм Уряду.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів

1. Ціннісно-смыслову компетентність (набуття практичних навичок з організації та проведення фінансового аналізу підприємств, спрямованого на прийняття обґрунтованих ефективних управлінських рішень, направлених на покращення їхнього фінансового стану для досягнення цілей та завдань розвитку суб'єктів господарювання на залізничному транспорті);

2. Загальнокультурну компетентність (формування в студентів уявлень про культурне різноманіття; навчання розумінню культурної історичної зумовленості поведінкових стереотипів під час осмислення універсального та специфічного у процесі прийняття управлінських рішень в умовах проведення фінансового аналізу; навчання взаємодії з представниками інших культур);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (формування комплексного розуміння оцінки фінансового стану підприємств, оволодіння сучасними видами, прийомами та методами фінансового аналізу для аналітичного обґрунтування рішень в сфері фінансово – економічної діяльності підприємств залізничного транспорту, опанування вміння застосовувати системний підхід в процесі оцінки фінансового стану підприємства з врахуванням характерних особливостей його створення та функціонування, тощо);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента здійснювати аналіз фінансової, операційної та інвестиційної діяльності суб'єктів ринкової

економіки та виявляти напрями оптимізації їх діяльності для прийняття управлінських рішень, також використовувати професійні знання і практичні навички у процесі проведення розрахунків показників фінансового стану підприємств залізничного транспорту, установ, банків, страхових компаній; формування їх фінансових планів та прогнозів, здійснення поточної фінансової роботи за допомогою сучасних інформаційних технологій);

5. Комунікативну компетентність (розвиток креативного мислення при вирішенні поставлених завдань у студента; навички толерантного ставлення до іншої думки при вирішенні завдання; навички командної роботи та розробки колективного рішення шляхом реалізації групових проектів для обґрунтування управлінських рішень та мінімізації ризиків у відповідних сферах економічної діяльності, використовуючи новітні інформаційні технології);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення; здатність до самостійного пошуку необхідної інформації для побудови стратегії поведінки підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища; самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів до пошуку заходів стабілізації та покращення фінансового стану підприємства з використанням математики – статистичних методів і моделей в процесі проведення перспективного аналізу стану суб'єктів господарювання та підприємств залізничного транспорту.

Чому ви маєте обрати цей курс?

“ Успіх явно пов'язаний із конкретними діями. Успішні люди не перестають весь час ворухитися. Вони роблять помилки, але ніколи не виходять із гри.”

Конрад Гілтон

Фінансовий аналіз підприємств – це процес дослідження фінансового стану та результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості й забезпечення

Підприємство, щоб не зазнати краху та завоювати лідируючі позиції на ринку, постійно повинне аналізувати результати своєї минулої діяльності та прогнозувати майбутні зміни й шляхи їх вирішення. Для цього потрібно використовувати ефективні механізми управління фінансовим станом

господарства, основним інструментом якого є фінансовий аналіз. Його метою є аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, ототожнення коливання його фінансових результатів та результатів діяльності його основних конкурентів, визначення загроз банкрутства та інших ризиків в діяльності підприємства, а також запобігання їм методом оцінки ретроспективного і перспективного аналізу для прийому правильних управлінських рішень.

«Фінансовий аналіз підприємств залізничного транспорту» як навчальна дисципліна дає студентам теоретичні та практичні знання з питань отримання всебічних аналітичних висновків про фінансовий стан підприємства залізничного транспорту, а також дозволяє сформулювати основу для розробки дієвої фінансової політики підприємства та підвищення ефективності його господарської діяльності, мінімізації та усунення недоліків при прийнятті управлінських рішень, цьому сприяє курс з дисципліни.

Організація навчання

Курс «Фінансовий аналіз підприємств залізничного транспорту» посідає важливе місце у навчальному процесі, оскільки дає методичні знання і практичне вміння. Він має зв'язок з такими дисциплінами, як «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», та ін.

Курс супроводжується текстовим навчальним матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. При викладанні дисципліни для активізації навчального процесу на практичних заняттях передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як міні-лекції, кейс-технології, семінари-дискусії, ділові ігри та ситуаційні завдання.

Проведення практичних занять із застосуванням методу аналізу конкретних ситуацій має відмінності від традиційних занять тим, що в його основі лежить аналіз механізмів управління фінансовим станом господарства та сприяє отриманню аналітичних висновків про фінансовий стан підприємства залізничного транспорту,

Для опанування матеріалу дисципліни, окрім лекційних, практичних, семінарських занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу слід приділити самостійній роботі студентів за такими видами: вивчення додаткової літератури; робота із законодавчими та нормативними матеріалами; робота у мережі Інтернет; підготовка до занять. В індивідуальних завданнях міститься перелік тематичних оглядів, які найбільш широко розкривають проблематику тем з дисципліни Курс «Фінансовий аналіз підприємств залізничного транспорту». Опрацювання тематичних оглядів, які обираються студентами самостійно, дозволить поглибити та розширити їхні знання у сфері фінансового аналізу.

Фінансовий аналіз підприємств залізничного транспорту / схема курсу

Поміркуй	Лекції
	Практичні заняття
	Довідковий матеріал
	Презентації

	Обговорення в аудиторії	Виконай
	Групові завдання	
	Самостійна робота	
	Курсова робота	
	Іспит	

Сфера реалізації набутих знань і вмінь в майбутній професії

Знання та вміння, набуті при вивченні дисциплін «Фінансовий аналіз підприємств залізничного транспорту» студенти зможуть застосувати, працюючи у державних установах, підприємствах різних форм власності й видів економічної діяльності, зокрема у структурних підрозділах Укрзалізниці. Вони можуть бути використані випускниками на посадах менеджерів у фінансових організаціях, фінансових консультантів, економістів, держслужбовців профільних установ.

Теми курсу

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Сутність, методи та способи проведення фінансового аналізу

Тема 1. Фінансовий аналіз: сутність, види, задачі

Сутність і значення фінансового аналізу: його основні цілі, завдання, особливості.

Методологічні принципи, функції та основні етапи фінансового аналізу підприємства. Предмет, об'єкт та суб'єкти фінансового аналізу. Види фінансового аналізу та класифікація економічних показників, що використовуються у фінансовому аналізі. Методи фінансового аналізу та їх класифікація: формалізовані та неформалізовані методи аналізу. Сучасна методика оцінювання фінансових звітів:

Горизонтальний, вертикальний метод, трендовий метод, аналіз відносних показників, порівняльний метод, факторний метод та метод Дюпон-каскад. Основні прийоми та типомоделей фінансового аналізу.

Тема 2. Методи, прийоми і способи фінансового аналізу

Фінансовий аналіз як процес, що полягає систематизації та аналітичної обробці доступних відомостей фінансового характеру. Методика оцінки фінансового стану підприємства, яка включає три блоки : аналіз фінансових результатів; аналіз фінансового стану підприємства; аналіз ефективності фінансово – господарської діяльності. Види, форми та методи оцінки фінансового стану підприємства. Найважливіші показники оцінки фінансового стану підприємства.

Тема 3. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу

Інформаційна база оцінки фінансового стану підприємства. Джерела інформації для проведення оцінки фінансового стану підприємства. Облікові та поза облікові джерела фінансового аналізу. Характеристика форм фінансової звітності. Вимоги до фінансової звітності. Значення бухгалтерського балансу та інших форм звітності для оцінки фінансового стану підприємства. Методи перевірки бухгалтерського балансу та оцінки активів. Економічна та порівняльна оцінка балансу підприємства, оформлення результатів. Взаємозв'язок етапів та напрямків аналізу.

Тема 4. Специфіка діяльності та класифікація підприємств залізничного транспорту

Особливості діяльності залізничного транспорту. Структура залізничної галузі, класифікація підприємств залізничного транспорту за ступенем самостійності. Правові засади діяльності підприємств залізничного транспорту, їх основні відмінності.

Тема 5. Порядок аналізу динаміки і структури активів підприємств

Поняття прибутковості. Показники ефективності використання капіталу, аналіз прибутковості. Процес розрахунку чистого прибутку. Фактори, які впливають на прибуток підприємства. Визначення порогу прибутку та методи планування прибутку. Аналіз оборотності капіталу: показники швидкості оборотності капіталу. Показники рентабельності і коефіцієнт оборотності капіталу. Факторний аналіз рентабельності капіталу. Ефект фінансового важеля. Методика розрахунку показників для оцінки ефективності використання позикового капіталу. Сутність ефекту фінансового важеля.

Змістовий модуль 2. Аналіз ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства

Тема 6. Порядок аналізу динаміки і структури капіталу підприємства

Характеристика капіталу підприємства, значення і методи його аналізу. Порядок аналізу структури і динаміки капіталу. Основні показники, які характеризують структуру капіталу. Шляхи формування капіталу підприємства. Відмінності між кредиторами та лендерами.

Тема 7. Поняття фінансового стану підприємства, методи його визначення

Поняття фінансового стану підприємства, методи його визначення. Методологічна послідовність аналізу фінансового стану підприємства.

Класичний та сучасний підходи до визначення сутності фінансового стану підприємства. Окремі складові фінансового стану.

Тема 8. Фінансова стійкість підприємства: сутність і порядок визначення

Сутність фінансової стійкості підприємства. Власні обігові кошти. Визначення типу фінансової стійкості за ступенем забезпеченості запасів джерелами формування. Розрахунок і аналіз показників фінансової стійкості.

Тема 9. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Сутність ліквідності та платоспроможності і їх значення при оцінці фінансового стану підприємства. Основні ознаки ліквідності та платоспроможності. Класифікація активів за ознакою ліквідності та пасивів за ознакою терміновості погашення.

Власний оборотний капітал – абсолютний показник платоспроможності; основні етапи його аналізу. Система показників ліквідності: методика їх розрахунку. Основні фактори, що впливають на підвищення ліквідності. Зміст та основні напрямки здійснення аналізу платоспроможності підприємства. Система критеріїв оцінки платоспроможності підприємства. Умови визнання підприємств неплатоспроможним.

Тема 10. Аналіз ділової активності

Сутність ділової активності як сторони фінансового стану підприємства. Джерела інформації та порядок підготовки вихідних даних до розрахунку. Класифікація та порядок визначення показників ділової активності. Сутність та значущість операційного та фінансового циклів.

Тема 11. Сутність прибутку підприємства, аналіз його формування і структури. Комплексний аналіз рентабельності підприємства

Поняття прибутковості діяльності підприємства. Види прибутку підприємства. Факторний аналіз змін прибутку, порядок його визначення.

Поняття рентабельності підприємства. Види рентабельності, їх взаємозв'язок. Аналіз показників рентабельності. Факторний аналіз рентабельності активів. Модель Дюпона.

Значення та необхідність комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Завдання та етапи проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Методи узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємства. Методика комплексної оцінки ефективності господарської діяльності. Моделі Альтмана, Спрінгейта, Таффлера. Узагальнюючі критерії оцінки фінансового стану підприємства. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. Особливості методичних підходів до побудови комплексного показника для оцінки фінансового стану підприємства.

Тема 12. Аналіз грошових потоків

Поняття грошового потоку, необхідність та мета їх використання на підприємстві. Джерела інформації про грошові потоки. Балансовий метод оцінки грошових потоків. Класифікація вхідних та вихідних грошових потоків, їх характеристика і аналіз структури. Грошові потоки за видами

діяльності. Порядок визначення якості управління за розмірами грошових потоків за видами діяльності.

Тема 13. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. Порядок діагностики ймовірності банкрутства

Значення та необхідність комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Завдання та етапи проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Методи узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємства. Методика комплексної оцінки ефективності господарської діяльності. Моделі Альтмана, Спрінгейта, Таффлера. Узагальнюючі критерії оцінки фінансового стану підприємства. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. Особливості методичних підходів до побудови комплексного показника для оцінки фінансового стану підприємства.

Ресурси курсу

- 1 <http://metod.kart.edu.ua/> (Електроний портал УкрДУЗТ)
- 2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України);
- 3 <http://kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ);
- 4 <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів [України](#));

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати підчас підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції.

Правила оцінювання

Методи контролю: усне опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування, іспит.

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ (<http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentu-vnz/polojennya-12-2015.pdf>)

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання.

Принцип формування оцінки за модуль у складі залікових кредитів I і II за 100-бальною шкалою показано у таблиці, де наведена максимальна кількість балів, яку може набрати студент за різними видами навчального навантаження.

Для контролю знань за практичною складовою дисципліни у вигляді письмової контрольної роботи. Письмові контрольні роботи – це ефективний метод перевірки й оцінки знань, вмінь і навичок студентів, а також їх творчих здібностей, що дає можливість у найбільш короткий термін одночасно перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма студентами групи та визначити напрями для індивідуальної роботи з кожним. Однорідність робіт,

що виконуються студентами, дозволяє пред'являти до всіх однакові вимоги й об'єктивно оцінювати результати навчання.

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		1 семестр
відвідування занять		до 5 включно
активність на заняттях (лекціях, практичних)		до 5 включно
виконання поточних контрольних завдань		10
виконання письмових контрольних робіт протягом модулю		20
виконання та захист самостійних робіт відповідно до варіанту		20
підсумок		60

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовий модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну.

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Команда викладачів:

Масалигіна Вікторія Володимирівна (<http://kart.edu.ua/pro-kafedru-f-ua/kolektiv-kafedri-f-ua/masalyhina-f-ua>) – провідний лектор з питань фінансового аналізу діяльності підприємств залізничного транспорту в УкрДУЗТ. Кандидат економічних наук з 2016 року. Дисертацію захистила у 2016 році у спеціалізованій вченій раді при Українському державному університеті залізничного транспорту Міністерства освіти і науки України 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами». Доцент кафедри фінансів з 2016 р. Напрямок наукової діяльності: ефективне управління нерухомим майном підприємств залізничного транспорту. Автор понад 40 наукових праць.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>